Kolttien kyläkokous
Sevettijärventie 9080
99930 Sevettijärvi
kolttien.kylakokous@saamisiidsaabbar.fi

ASIANTUNTIJALAUSUNTO
23.1.2023

Perustuslakivaliokunta

pev@eduskunta.fi

Asia: HE 274/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi saamelaiskäräjistä annetun lain ja rikoslain 40 luvun 11 §:n muuttamisesta

Viite: Perustuslakivaliokunta keskiviikko 25.01.2023 klo 08.00 / HE 274/2022 vp

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on pyytänyt kirjallista lausuntoa laeiksi saamelaiskäräjistä annetun lain ja rikoslain 40 luvun 11 §:n muuttamisesta. Kolttien luottamusmies on asiantuntijana perustuslakivaliokunnan kuultavana 25.1.2023.

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi saamelaiskäräjistä annetun lain ja rikoslain 40 luvun 11 §:n muuttamisesta vahvistaa saamelaisten itsemääräämisoikeutta. Esityksen lähtökohtana oleva saamelaisten itsemääräämisoikeuden vahvistaminen on ainoa oikea lähestymistapa todettujen ihmisoikeusrikkomusten korjaamiseksi ja lopettamiseksi.

Saamelaiskäräjälain 3 §:n muuttaminen hallituksen esityksessä esitettyyn muotoon on välttämätöntä. 3 §:n 2 kohdan poistaminen laista on perusteltua. Tämä lain kohta on osaltaan ollut kolttasaamelaisia syrjivä, koska kolttasaamelaisten ei ole historiallisista syistä mahdollista vedota kyseiseen pykälään hakeutuessaan saamelaiskäräjien vaaliluetteloon. Saamelaisyhteisö tunnistaa itse jäsenensä ja oleellista on elävä kulttuurinen yhteys yhteisöön. Voimassa olevan lain kirjaus jättää tämän oleellisen seikan hyvin epämääräiseksi ja tulkinnanvaraiseksi eikä sitä voida edes osoittaa asiakohdan määrittelemillä kriteereillä. 3 §:n 1 kohdan kielikriteerin ulottaminen kolmannesta sukupolvesta neljänteen sukupolveen vahvistaa kielensä menettäneiden saamelaisten, eli niiden, jotka eivät ole voineet oppia saamen kieltä ensimmäisenä kielenään, asemaa osana saamelaisyhteisöä.

9 §:n mukaisen neuvotteluvelvoitteen kehittäminen yhteistoiminta- ja neuvotteluvelvoitteeksi on tärkeää ja hallituksen esityksen mukaiset viranomaisia koskeva saamelaiskulttuurin heikentämiskielto sekä viranomaisten perehtymisvelvoite ovat tärkeitä lisäyksiä lakiin. Maankäyttöön liittyvissä prosesseissa selkeiden pelisääntöjen luomiseen tähtäävän toimintamallin kehittäminen on keskeinen ajatus 9 §:n kirjauksille. Kyse ei ole miltään osin veto-oikeudesta vaan nykyisten neuvotteluvelvoitteiden selkeästä kirjaamisesta lain tasolle ja pyrkimyksestä saavuttaa yksimielisyys tai saada Saamelaiskäräjien suostumus saamelaisiin vaikuttaviin hankkeisiin. Saamelaisten perinteiset elinkeinot ovat riippuvaisia maiden ja vesien käytöstä, joten olisikin outoa, mikäli saamelaiset eivät pääsisi itse vaikuttamaan näihin asioihin nimenomaan vapaaseen, tietoon perustuvaan ennakkosuostumukseen perustuen (FPIC). Saamelaisten itsemääräämisoikeuden

vahvistaminen edistää tässä kohdin luonnon monimuotoisuutta, hidastaa luontokatoa ja osaltaan vaikuttaa ilmastonmuutoksen torjuntaan. Myös kolttalain (253/1995) 56 §:n mukaista kuulemisvelvoitetta olisi tarpeen kehittää samaan suuntaan alkuperäiskansaoikeuden mukaisesti.

Hallituksen esityksessä esitetään äänestyskäytäntöjen monipuolistamista, joka turvaa alueellista yhdenvertaisuutta ja saamelaisten kotiseutualueen syrjäisimpienkin osien saamelaisten osallistumista. Erityisesti syrjäseuduilla saamelaiskäräjävaaleissa äänestäminen on ollut lähes mahdotonta pitkien välimatkojen ja huonojen kulkuyhteyksien sekä karsittujen postipalveluiden vuoksi. Esitetyt muutokset todennäköisesti lisäävät saamelaisten äänestysaktiivisuutta ja demokratiaa yleisesti, kun kaikilla saamelaisryhmillä eri alueilla on yhdenvertaisemmat mahdollisuudet osallistua vaaleihin ja heidän ehdokkaillaan mahdollisuudet tulla valituiksi vaaleissa.

Hallituksen esitys eduskunnalle on kokonaisuudessaan huomattava parannus voimassa olevaan saamelaiskäräjälakiin. Kolttien kyläkokous kannattaa hallituksen esityksen saamelaiskäräjälain muuttamisesta vahvistamista Saamelaiskäräjien täyskokouksen 29.11.2022 selvällä enemmistöllä hyväksymän Saamelaiskäräjien alueellista edustavuutta koskevaa 10 § sisältöä koskevalla lisäyksellä täydennettynä.

Veikko Feodoroff

Kolttien luottamusmies